

MANIFEST PENTRU DREPTUL LA EDUCAȚIE

Asigurarea educației de calitate pentru toți copiii

Organizația Salvați Copiii lansează **Manifestul pentru Dreptul la Educație** prin care își propune să vină în sprijinul autorităților publice care se ocupă de sistemul de învățământ și solicită încadrarea în agenda ministrului Educației a 10 priorități pentru îmbunătățirea sistemului de educație:

- Utilizarea a minimum 6% din PIB pentru educație și transparența în folosirea banilor publici.
- Asigurarea accesului universal și gratuit la educație preșcolară, primară și secundară pentru toți copiii.
- Îmbunătățirea calității educației printr-o mai bună formare inițială și continuă.
- Curriculum modern, actualizat științific și bazat pe cercetări și bune practici privind educația copiilor.
- Incluziunea școlară a copiilor cu dizabilități.
- Adoptarea și implementarea Strategiei naționale și planului de acțiune privind educația timpurie.
- Introducerea educației interculturale și a educației pentru toleranță și eliminarea discriminării și a unor sisteme de prevenire și eliminare a violenței în școli.
- Participarea copiilor în procesul decizional al școlilor.
- Asigurarea serviciilor de consiliere prin creșterea numărului de consilieri școlari, astfel încât unui consilier să-i revină 300 de elevi.
- Consolidarea cooperării dintre sectorul public și organizațiile neguvernamentale.

Toate cele **10 obiective ale Manifestului pentru Dreptul la Educație** propuse de Organizația Salvați Copiii aduc în discuție problemele urgente cu care se confruntă copiii în țara noastră în sistemul de învățământ românesc, luând în considerare obligațiile ce-i revin României, conform legislației interne și a Convenției ONU cu privire la drepturile copilului.

Organizația Salvați Copiii îi invită pe toți cei care cred că educația trebuie să fie o prioritate pentru România, atât pentru Parlamentul și cât și pentru Guvernul României, să **semneze Manifestul pentru Dreptul la Educație**. Documentul însoțit de semnături va fi trimis Ministerului Educației, dar și celor două comisii de educație ale Parlamentului României.

OBIECTIVE ALE MANIFESTULUI PENTRU DREPTUL LA EDUCAȚIE

Orice strategie de asigurare a unei educații de calitate pentru copiii din România trebuie să ia în considerare colaborarea experților din domeniul educației cu cei din domeniul social de la nivel local, cu autoritățile locale, cu elevii și cu părinții, în vederea sprijinirii copiilor vulnerabili, inclusiv a copiilor de etnie romă.

1. Utilizarea a minimum 6% din PIB pentru educație și transparență în folosirea banilor publici.

Alocarea de resurse financiare corespunzătoare nevoilor sistemului de învățământ trebuie să conducă la respectarea art. 8 din **Legea 1/2011 a educației naționale** care prevede că *”Pentru finanțarea educației naționale se alocă anual din bugetul de stat și din bugetele autorităților publice locale minimum 6% din produsul intern brut al anului respectiv”*. Acest obiectiv va cuprinde și următoarele elemente: depolitizarea și debirocratizarea sistemului de educație, îmbunătățirea guvernantei/administrației sistemului de învățământ, în special a monitorizării la toate nivelurile, a descentralizării și a eficacității și eficienței alocării de resurse și colectării datelor dezagregate și fiabile pentru măsurarea performanței sale, cu accent pe reducerea disparităților dintre județe și comunități;

2. Asigurarea accesului universal și gratuit la educație preșcolară, primară și secundară pentru toți copiii, mai ales în cazul copiilor ce provin din comunități sărace, rurale sau rome. Asigurarea accesului copiilor din comunități vulnerabile la educație preșcolară și școlară trebuie realizată prin: **a.** creșterea numărului de grădinițe cu program normal sau prelungit și de grădinițe estivale, inclusiv în comune sau localități cu număr redus de copii de vârstă preșcolară; **b.** cuprinderea în programe *”A doua șansă”* a copiilor, tinerilor sau adulților care nu au fost niciodată la școală sau care au abandonat învățământul obligatoriu; **c.** pregătirea cadrelor didactice pentru schimbarea atitudinii lor față de copiii romi.

3. Îmbunătățirea calității educației printr-o mai bună formare inițială și continuă a profesorilor. Obiectivul presupune: formarea continuă a cadrelor didactice și a consilierilor școlari, schimb de bune practici între profesori, creșterea numărului de profesori de sprijin pentru copiii cu cerințe educaționale speciale; pregătirea cadrelor didactice pentru lucrul cu elevii cu cerințe educaționale speciale și creșterea numărului acestora, examinarea obligatorie a cadrelor didactice prin evaluări psihologice independente, implementarea unor mecanisme de feedback cel puțin semestriale de la elevi și părinți, în funcție de specificul școlii. De asemenea, calitatea în educație e condiționată de depolitizarea sistemului de învățământ și stabilirea unor proceduri democratice de alegere a directorilor de școală și a inspectorilor școlari cu participarea cadrelor didactice. În plus, o debirocratizare a activității profesorilor, nevoiți să petreacă zeci de ore cu completarea a zeci de documente, ar asigura o mai atentă elaborare și implementare a strategiilor și metodologiilor didactice.

4. Curriculum modern, actualizat științific și bazat pe cercetări și bune practici privind educația copiilor. Obiective secundare: programă școlară actualizată și restructurată, bazată pe aplicare, nu pe memorare; schimbarea modului de predare prin creșterea proporției metodelor specifice educației non-formale utilizate în orele de curs; introducerea treptată, în materiile din trunchiul comun, a unor elemente despre istoria și cultura altor popoare; asigurarea manualelor școlare gratuite (cu adevărat) până la clasa a XII-a inclusiv.

5. Incluziunea școlară a copiilor cu dizabilități. Pentru o mai bună integrare școlară a copiilor cu dizabilități, propunem: **a.** elaborarea unei politici naționale ample și specifice pentru respectarea drepturilor copilului cu dizabilități și alocarea de resurse pentru implementarea lor; **b.** Asigurarea unor servicii de bază (precum educația, sănătatea) accesibile și adaptate pentru copiii cu dizabilități și acordarea de sprijin familiilor copiilor cu dizabilități, în mod special, sporirea eforturilor de includere a copiilor cu dizabilități care pot fi integrați în sistemul de învățământ de masă; asigurarea de personal calificat de sprijin; măsuri pentru un transport adaptat: rampe automate, covoare tactile, anunțuri sonore în mijloacele de transport în comun, semafor adaptat, peroane adaptate; dotarea școlilor cu echipament modern pentru desfășurarea orelor de curs și pentru accesul și participarea elevilor cu dizabilități: laboratoare moderne, materiale didactice de calitate, echipament special pentru persoanele cu dizabilități; **c.** Curriculum și evaluări cu adevărat adaptate copiilor cu dizabilități.

6. Adoptarea și implementarea Strategiei naționale și planului de acțiune privind educația timpurie. Formarea cadrelor didactice, extinderea și dezvoltarea modelelor de educație timpurie individualizată, consolidare și respectarea standardelor pentru evaluarea copiilor și a performanțelor cadrelor didactice din instituțiile preșcolare, mobilizarea comunităților locale la găsirea de soluții pentru problemele specifice localităților din mediul rural și urbanul mic.

7. Introducerea educației interculturale și a educației pentru toleranță și eliminarea discriminării la toate nivelurile sistemului de învățământ, precum și **a unor sisteme de prevenire și eliminare a violenței în școli.** Elaborarea de materiale și organizarea de sesiuni de pregătire la nivel național ca modele de schimbare a practicilor psiho-educaționale în mediul școlar, înlocuirea comportamentelor agresive cu comportamente de relaționare adecvate, deprinderea unor tehnici de gestionare a conflictelor și de utilizare a educației pozitive în școli.

8. Participarea copiilor în procesul decizional al școlilor. Implicarea activă a elevilor în deciziile privind bugetul școlii (stabilirea priorităților, recomandări, proiecte). Comunicarea directă dintre CȘE (consiliul școlar al elevilor) și ceilalți elevi din școală, prin modificarea structurii acestuia, organizarea de discuții/dezbateri deschise în cadrul CȘE, transparența și raportarea activității de către consiliul elevilor. Măsuri pentru o mai bună informare a părinților și elevilor

asupra drepturilor avute (platforma online, help-line, întâlniri de lucru, mass media, forumuri online, webinar, cu informații și date pe înțelesul copiilor).

9. Asigurarea serviciilor de consiliere prin creșterea numărului de consilieri școlari, astfel încât unui consilier să-i revină 300 de elevi. În prezent, există un consilier școlar la 800 de copii, ceea ce face imposibilă evaluarea, consilierea și monitorizarea elevilor care apelează la serviciile consilierului școlar.

10. Consolidarea cooperării dintre sectorul public și organizațiile neguvernamentale. Îndeplinind încă din 1990 un rol activ în reformarea și dezvoltarea sistemului de protecție a drepturilor copilului, implicarea activă și sistematică a organizațiilor neguvernamentale devine necesară, în special prin participarea lor în faza de planificare a politicilor și proiectelor de cooperare, dar și în cea de monitorizare a aplicării observațiilor Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului cu privire la dreptul la educație al copilului;

SITUAȚIA ACTUALĂ

Pentru relevanța strategică și programatică a educației, Salvați Copiii consideră că datele privind sărăcia reflectă într-o măsură importantă accesul copiilor români la educație de calitate.

- Conform ultimelor statistici europene, în anul 2013, **48,5% dintre copiii din România trăiau în risc de sărăcie sau excluziune socială**, media în statele membre ale UE fiind de 27,7% (Sursa: Eurostat). În același an (2013), **32,1% din copiii din România se aflau sub pragul sărăciei relative** (stabilit la 60% din mediana veniturilor disponibile la nivel național. (Sursa: Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo-online). **Cele mai vulnerabile gospodării sunt cele formate din doi adulți și trei sau mai mulți copii**, 55,3% dintre acestea aflându-se în sărăcie relativă în anul 2014 (Sursa: date provizorii, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Setul Național de Indicatori de Incluziune Socială, 2014).

- **Sărăcia afectează dreptul copiilor la educație.** Astfel, printre cele mai mici rate de cuprindere școlară se înregistrează în regiunile cele mai afectate de sărăcie (în special regiunea de N-E) și în mediul rural (care este mult mai afectat de sărăcie decât cel urban; la nivel național, în rândul populației generale, rata sărăciei relative în mediul urban este de 9%, pe când în cel rural este de 29%). De exemplu, **16,4% dintre copiii cu vârste între 07-10 ani din rural nu sunt cuprinși în învățământul primar**, comparativ cu 9% în cazul copiilor din urban, din aceeași categorie de vârstă. Diferențele rural-urban se adâncesc în cazul copiilor între 11 și 14 ani: 25% dintre copiii de această vârstă din rural nefiind înscriși în învățământ, comparativ cu 6% în cazul celor din urban. (Sursa:

Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Setul Național de Indicatori de Incluziune Socială, 2014).

- Aproape **366.000 de copii cu vârsta între 3 - 17 ani nu urmau nicio formă de învățământ (preșcolar, primar, gimnazial, liceal sau profesional)**, în anul 2013 (sursa: *Institutul Național de Statistică, date prelucrate*), iar aproximativ **24.400 copii au abandonat învățământul primar și gimnazial, în anul școlar 2012-2013** (sursa: *Institutul de Științele Educației, Analiza sistemului de învățământ preuniversitar din România din perspectiva unor indicatori statistici, 2015*).
- **80% dintre copiii romi nu merg nici la grădiniță, nici la creșă, iar 19% dintre cei cu vârsta cuprinsă între 7 și 11 ani nu sunt școlarizați.** Lipsa pregătirii preșcolare reprezintă cel mai mare factor de risc pentru absenteismul și abandonul școlar al copiii romi. (Sursa: *Barometrul Incluziunii Romilor, Fundația pentru o Societate Deschisă, 2007*)
- În pofida problemelor acute din domeniul educației, în 2012 și 2013, **România s-a situat pe ultimul loc în Uniunea Europeană în ceea ce privește procentul cheltuielilor pentru educație din produsul intern brut (PIB).** Țara noastră a cheltuit pentru educație 3% din PIB în 2012 și 2,8% în 2013, în timp ce media la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene a fost de 5%. Cele mai mari procente, între 6,5-7,1%, au fost cheltuite de Danemarca, Portugalia, Suedia, Cipru și Slovenia. (Sursa: *Eurostat, baza gov_10a_exp*)
- **23% dintre copiii cu dizabilități nu merg la școală;** doar o treime dintre ei urmează învățământul de masă. În plus, copiii cu dizabilități și familiile lor se confruntă în continuare cu stigmatizarea și discriminarea. (Sursă: *Studiu realizat de către Asociația de Sprijin a Copiilor Handicapați Fizic – România (ASCHF-R) privind familiile care au în îngrijire copii și tineri cu handicap fizic în 9 județe, 2010*)
- **Participarea copiilor la învățământul public implică, de cele mai multe ori, costuri considerabile care trebuie acoperite de familie,** cu toate că legea prevede că învățământul obligatoriu este gratuit. Costurile generate de aspecte precum achiziția de rechizite, manuale sau uniforme, ori achitarea fondului clasei și al școlii (inclusiv mascate sub formă de donații din partea asociațiilor de părinți) se pot dovedi, pentru familiile din mediile defavorizate, o povară prea mare, care poate conduce la absenteism sau chiar abandon școlar ori neînscrierea copilului la școală. Potrivit unei cercetări efectuate de Salvați Copiii, pentru acoperirea cheltuielilor ce țin de educația unui copil, exceptând plata personalului din învățământ, părinții sunt nevoiți să aloce încă o dată și jumătate suma alocată de statul român aceluși copil. (Sursa: *Organizația Salvați Copiii,*

Învățământul gratuit costă – Cercetare cu privire la "costurile ascunse" din educație, București, 2010)

- Calitatea educației reprezintă în continuare o preocupare importantă. **40% dintre copiii de 15 ani sunt semianalfabeți (abia știu să scrie și să citească)**. Potrivit studiilor realizate la nivel internațional, educația oferă atât copiilor, cât și familiilor, comunităților și țării lor șansa de a întrerupe cercul vicios al sărăciei și al excluderii sociale. (Sursa: <http://www.oecd.org/pisa/aboutpisa/romania-pisa.htm>)

IMPACT

Educația este un drept și o necesitate - copiii trebuie să meargă la școală și societatea trebuie să garanteze și să asigure accesul la educație pentru toți copiii, fără discriminare. Din acest motiv, serviciile sociale care asigură dreptul la educație al tuturor copiilor sunt obligatorii și necesare. Ele trebuie să răspundă unor nevoi diferite și bine definite, în funcție de categoriile sociale aflate în dificultate. Preconizăm că programele și acțiunile inițiate în îndeplinirea acestor obiective vor avea ca impact scăderea ratei de abandon școlar și a ratei de părăsire timpurie a școlii, creșterea calității educației și o mai bună protecție a dreptului la educație. De asemenea, îndeplinirea obiectivelor enunțate mai sus va conduce la eficientizarea sistemului de educație și oferirea de șanse egale, în special în rândul celor din categoriile cele mai vulnerabile.

Organizația Salvați Copiii

Salvați Copiii România este o organizație neguvernamentală, de utilitate publică, non-profit, care militează activ pentru drepturile și protecția copilului în România, din 1990, în acord cu prevederile Convenției Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului. Programele organizației sunt adresate tuturor copiilor, cu o atenție deosebită către cei aflați în situații dificile - copiii din comunitățile dezavantajate, copiii victime ale violenței, exploatării prin muncă, traficului sau neglijării, copiii refugiați etc. Salvați Copiii România a dezvoltat încă din 2001 programe sociale și educaționale complexe, pornind de la definirea strictă a nevoilor copiilor. În cei 25 de ani de activitate, peste 1.150.000 de copii au fost implicați în campanile și programele desfășurate de Organizație. Salvați Copiii România este membru al Save the Children Internațional, cea mai mare organizație independentă din lume care promovează drepturile copilului și care cuprinde 30 de membri și desfășoară programe în peste 120 de țări.